

Tuhafiye

HAYDAR ERGÜLEN

Ne diyelim, **sinema bir şenliktir**, film sinemada izlenir, sinema kitabı evde okunur!

"Sinema Bir Şenliktir!"

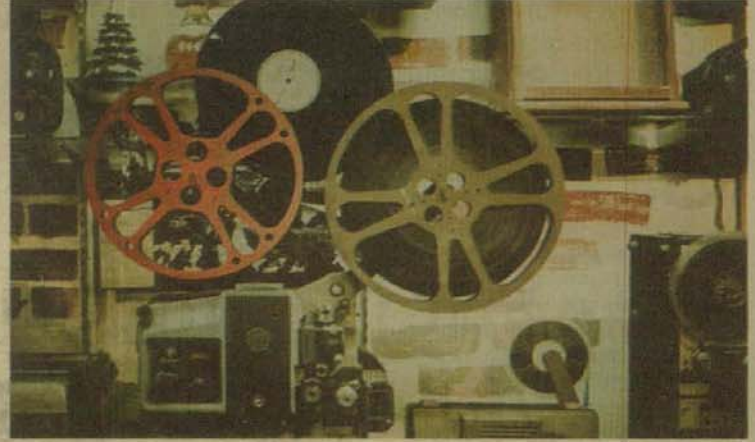
Sevdiğim **Onat Kutlar**'ın kitabının adı, *Sinema Bir Şenliktir* (1985), dünya sinemasına dair yazılar. Ernest Hemingway'den uyarlamış, *Paris Bir Şenliktir* kitabından. Doğru, ikisi de birbirinden şenliktir! Yakında FilmEkimi başlayacak, Nisan'da Sinema Festivali. Başka sinema şenlikleri, haftaları, film gösterimleri... Sinemanın ya da sanatın 'şenlik' olduğunu söylemek, memlekette, tam da bu köşenin adına uygun olarak, biraz 'tuhaf' kaçabilir! Yahu rejim değişmiş, tek adam yönetimi gelmiş, haksızlık etmeye- lim, tek değil damat da var, yeni havalımanı işçileri çalışma koşullarına karşı ayaklanınca önce baskın, gözaltı, sonra tutuklama, Berkin'i vuran polisi tanıyan yok, herhalde uzaylılar vurdu, sen sinemadan, şenlikten söz ediyorsun diyenler olabilir. Haklısınız. Türkiye dediğimiz bir tuhafiyede yaşıyoruz hepimiz ne de olsa!

Sevgili arkadaşım, evvel gidenlerden, şair Sami Baydar'ın bir kitabının adıdır *Dünyadan Çıkış Yolları*, şimdi onun anısına bu adla bir yayınevi ve dergi var, Adana'da çıkıyor, ne güzel! Şiir, Sami'nin dediği gibi *Dünyadan Çıkış Yolları* olsun, sanat, edebiyat, sinema da dünyaya katılma biçimleri ya da yollar. Görüldüğü gibi hiç de tuhaf değil, tam tersine insanın kendisinden başlayarak toplumunu, dünyayı sezme, anlama ve anlamak çoğu zaman acı olduğu için de, avunması ve katlanması için gerekli. Sanat dünyayı değiştirmez belki ama, o günü değiştirebilir, insanın haleti ruhiyesini değiştirebilir. Daha iyi bir dünya özlemini kıskırtabileceği gibi, bazen de insan yaşadıklarından daha ağınını yaşıyanları görüp halinin o kadar da fena olmadığına sevinebilir! *Yeter ki Karamasın* diyen de **Onat Kutlar**'dı, *Bahar İsyancısı* diyen de, üstelik 12 Eylül faşizmi sürerken yazmıştı bunları.

Onat Kutlar'ın Türk sineması üstüne yazdıkları, konuştuğu da nihayet derlendi, *Sinema... Sinema* (YKY, Temmuz 2018) adıyla yayımlandı. Kitapta en çok 'sansür' tartışmaları yer tutuyor 1966, 1976'larda yapılan, şimdi zaten 'otosansür' olduğu ve sansürü içsel- leştirdiğimiz için şaşkınlıkla okuyabiliriz bu tartışmaları!

"Bir Film Serüveni İçin Notlar" da Ferit Edgü ve Erden Kıral'la "O" filminin serüvenini sinemacı, denemeci, şair ve öykücü **Onat Kutlar** olarak anlatıyor. Memleketin aydınlık yüzlerinden, gerçek aydınlarından, ne yazık ki bombalı bir saldırıda yitirdiğimiz, genç ölen biricik dayıma benzettiğim, çok sevdiğim şair ve öykücü **Onat Kutlar**, Sinematek'in de kurucularındandı. Dedim ya, bu tuhafiyede iyi işler yapmanın, başkalarını düşünmenin bedeli de hayli pahalı oluyor, hapisler, sürgünler, işkenceler ya da ölüm bekliyor. Fazla da beklemiyor. "Ölüm nereden ve nasıl gelirse" geliyor!

Adeta rolüyle birleşen oyuncular, "Neden Tarkovski olamıyorum?" diye kahrolan ve

kahreden genç yönetmenler, festival için film yapmayanlar ve önemli olan ödül değil filmin beğenilmesi diyenler, "Herkes Nuri Bilge izler", iyi de bu Recep İvedik'i kim izler? Hiç porno izlemeyip erotik film sevenler... Klışeden bol ne var, hele sinemada! Sinema yazarın Şenay Aydemir harika bir iş yapmış ve filmlerden yönetmenlere, seyircilerden eleştirmenlere en klışe *100 Sinema Klışesi*'ni (Ağaçkakan, Nisan 2017) toplamış. Siyah-Beyaz, renkli Türkçe sinemaskop, yerli yabancı ne klışeler! "Kötü kalpli sarışın" deyince aklına Neriman Köksal'dan başkası gelen var mı? Herhalde yoktur. Peki Türk korku filmlerinin esas oğlanını biliyor musunuz? Cinler elbette! "Fakir ama mağrur genç"se artık klışe bile sayılmaz değil mi, o kadar bizden biri! Ya şu 'şive ile komedi yapmak' banallığı mi desek ne desek bilemedim şekerim! Kürtler, Karadenizliler, Trakyalılar ve tabii 'Suvazlılar', şive taklidinde ilk sıralarda yer alıyor. Haydarpaşa Gan, ister klışe olsun ister olmasın, benim gönlümdeki iki garın birincisi, ikincisi Eskişehir Gan elbette. Haydarpaşa'sız bir İstanbul olmayacağı gibi, garın olmadığı bir İstanbul filmi de olmaz! Klışe deyip geçmemek lazım, ya onlar olmasaydı değil mi, bir de böyle bakmak lazım! Zaten Şenay Aydemir de öyle düşünüyor: "Şahsen sinemada klışeye karşı değilim. Ama yerinde, zamanında ve doğru biçimde kullanılırsa." Ben de.

Nefis bir öykü kitabı, *Sinemada Ağlarken*, (Can Y., Temmuz 2018), John Manderino'nun kitabını değerli romancı ve öykücüümüz Pınar Kür aynı güzellikte Türkçeleştirmiş. Kısa kısa, sıcak, sanki aynı evin içindeymişiz duygusunu yaşatan öyküler, çoğu sinema salonlarında geçen olaylar, bazen evde geçtiği de oluyor. Filmler eşliğinde yazar çocukluğundan şimdisine yaşamöyküsünün de bir film gibi anlatıyor. Ölmeden önce hayatın bir film şeridi gibi gözlerimizin önünden geçtiği doğruymuş meğer! *Batı Yakası'nın Hikayesi*, *Kuşlar*, *Yağmur Altında*, *Zorba*, *Hamlet*, *Aşk Mevsimi*, *Tatlı Hayat*, *Easy Rider*, *An Kovanı-*

nın Ruhunu, *Bayanlar Baylar*, *Karşınızda Bay Leonard Cohen*, *Taksi Şoförü*, *Eve Dönüş*, *Guguk Kuşu*, *Ihtiras Tramvayı*, *Fargo*... 37 öykü ve film den bazılan. Kapaktaki cümle kitabın ruhunu öyle güzel özetliyor ki: "*Sinemada Ağlarken* bir yanı sıra sinema sanatına yazılmış bir aşk mektubu, bir yanı sıra da film sahneleri üzerinden gerçekliğe atılmış bir çentik, muzip bir zihin oyunu." Özellikle sinemaseverlere, sonra da öyküçülere hararetle öneririm. Aynı bizim filmlerimiz için de yapılabilir. Ben olsam, 40 sayısına düşkünlüğümden biraz da, bizden 40 film seçer, onları izleme öykülerimi kimi yaşantı kimi kurgu olarak yazardım, ama ah zaman denen zalim!

"Altyazı" dergisinin 3. özel sayısı da çıktı, ikincisi Türk sinemasıydı, bu *Gayri Resmî ve Resimli Dünya Sinema Sözlüğü* (Mayıs 2018). Tıpkı ilki gibi, benzersiz "Bu sözlük, dünya sinema tarihine dair üretilmiş, yinelenerek kurumsallaşmış kabul, bilgi ve söylencelere farklı bir yerden bakmayı amaçlıyor." Örnek mi? 1895'te Paris'te yapılan tarihin ilk sinema gösteriminde trenin gara girişini gerçek zannederek kaçışan izleyiciler. Bu öykünün aslını astanını "İlk gösterimde yaşanan panik" maddesinde okuyabilirsiniz. Okuyunca yazmak da istiyor insan, doğrusu ben de bir kaç maddeyi yazmak isterdim! Bir dahakine artık! Başibozuk Film Okulu, Çin Aynası, bir de "Çin Aynası" var, Şükran Yücel'in "Altyazı" dergisindeki köşesiydi, Diyalektik Tuğla Kırabilir mi? Don Kişot'un Beyazperdeye Saldırısı, Elem (Engels, Lenin ve Marx'ın adlarından türetilmiş bu ad aynı zamanda ünlü savaş filmi *Gel ve Gör*'ü 1985'te çeken Sovyet yönetmenin de adı, Elem Germanovich Klimov), Fes, Gerilla Film, Hayvan Yıldızlar, Humeyni'nin Mezarlık Konuşması, Kadın Gotiği Furıyası, Mesafe Montajı...

Sözlük A'dan Z'ye 274 sayfa.

Ne diyelim, **sinema bir şenliktir**, film sinemada izlenir, sinema kitabı evde okunur! İyi seyirler, keyifli okumalar!